

УДК 504.03

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ АНТРОПНОГО ВПЛИВУ: МЕЖІ КОНТРОЛЮ

М.П. Лозицький, К.М. Недря

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

пр. Гагаріна, 26, Дніпро, 49005, Україна

e-mail: k_fp@ukr.net

Будь-які довгострокові прогнози, в тому числі і в сфері екології, малопереконливі, але з огляду на сучасні актуальні тенденції соціального розвитку, формування майбутнього, вочевидь, є достатньо контроверсійним.

По-перше, однією з головних загроз людства залишаються глобальні та локальні воєнні дії – це реальна загроза і міжнародні організації на кшталт ООН цілковито безсилі. Єдиний рятівний шанс – мирні процеси в переговорах між державами, які мають ядерне озброєння і є найбільш впливовими фігурантами на міжнародному безпековому полі. Але крім ядерної зброї, на жаль, засоби знищення прогресують і цей процес може вийти з-під контролю. Окремим аспектом руйнівних наслідків воєнних дій (окрім, безумовно, гуманітарних та таких, що спричиняють руйнування історичного надбання людства) є їх згубна дія на довкілля. Адже сучасна високотехнологічна війна має в своєму арсеналі види зброї, які використовують біологічні та хімічні засоби, здатні руйнувати цілі екосистеми.

По-друге, окремим пунктом, звісно, постає екологічна катастрофа, яка вже має місце й поглиблюється, як в кількісних, так і в якісних аспектах. Це результат споживацького ставлення до природи. Адже має місце і механічне, і хімічне забруднення ґрунту, води й повітря. Якщо наростає згубна ерозія ґрунту – зникають ліси, наближається спустошення цілих регіонів. Змінюється й гідросфера планети внаслідок парникового ефекту і це сприяє глобальному потеплінню. Зникають льодовики й крижані покрови полюсів, а з іншої сторони, у інших регіонах виникає гостра нестача води – зникають цілі водоймища внаслідок різких зрушень в атмосфері й гідросфері. Під загрозою клімат, необхідний для нормального існування людини. Перше й друге згубно для флори й фауни, які в свою чергу є умовою існування і людства. Таким чином, виснажуються корисні копалини й, особливо, невідновлювані енергоносії типу нафти, газу, сланцевого пального, торфу. Хижацьке ставлення до природи підриває життєзабезпечення людини. У висновках Римського клубу останніх років чітко зазначено, що людство наближається до точки неповернення [1].

Різноманітні аспекти підтримки екологічної стабільності планети та поступового відновлення втрачених природних ресурсів охоплюють, по суті, більшість із цілей сталого розвитку ООН – ключових напрямків розвитку країн до 2030 року [2]. Серед 17 пунктів, визначених організацією як пріоритетні, 10 напрямів стосуються комплексу екологічних загроз та тих небезпек, які ними спровоковані зараз або можуть бути викликані в майбутньому.

По-третє, демографічна проблема має тенденцію до погіршення. Це, по суті, демографічна катастрофа людства. Населення перебуває в зоні трьох «А»: Азія, Африка, Латинська Америка й нараховує близько 8 мільярдів осіб. Темпи зростання населення особливо помітні в Африці.

Існує сумнівної популярності думка стосовно того, що у минулі епохи масові епідемії регулювали чисельність й стримували зростання населення, а нинішня політика миру при одночасному демографічному вибусі приводить планету до неминучої загибелі. Втім, в чомусь ця думка є цілком слушною – в тому аспекті, що ресурси Землі є дійсно

обмеженими і не розраховані на невпинно зростаючу людську популяцію. На думку фахівців, для природоохоронного стану Землі її населення повинно складати 500 мільйонів осіб, тоді природа відновить свій потенціал, але будь-які попередження про зростаючу катастрофу наптовхуються на традиції багатодітності, заперечення протизаплідних засобів тощо.

Варто відзначити, що заходи свідомого обмеження чисельності народжуваності в багатьох регіонах через релігійні та соціальні традиції часто зазнають невдачі. Тільки в маосистському Китаї вони досягли відносних успіхів через запровадження жорстких заходів обмеження споживання продовольства. Втім, почасти, ці заходи не мали нічого спільного із міжнародними стандартами дотримання прав людини. Дана політики в довгостроковій перспективі принесла не надто багато позитивів – на сьогодні у Китаї чисельність населення перевищує 1,5 мільярда осіб і продовжує невпинно зростати. Аналогічні показники зростання демонструє Індія – майже 1,3 мільярд осіб і цілком зрозуміло, що через давні демократичні традиції та ментальні, релігійні, етнічні особливості тих етно-соціальних груп, які населяють країну, запровадження жорстких заходів навряд чи принесе результати. На жаль поки що людство не демонструє принципових кроків на шляху до подолання сумних прогнозів

За даними ООН у 2012 році на Землі було 7 млрд осіб. Відтоді чисельність людей збільшилась до фактичних 8 мільярдів. Це межа зростання людства на планеті. Це неконтролює збільшення приховує у собі не тільки голод, а й масові епідемічні захворювання. Пандемія, яка, наразі, розгортається на наших очах – тому явний приклад. Якими б не були реальні причини стрімкого поширення хвороби по всій планеті, вже на сьогодні очевидно, що причини виникнення її мають цілком антропологічний характер. Адже масове знищення тропічних лісів у Китаї – природного ареалу існування великої кількості диких видів тварин – призводить до їх вимушеного співіснування поряд з поселеннями людей та свійських тварин і, відповідно, спрощеного механізму міжвидової передачі генного матеріалу, в тому числі і вірулентного.

Варто усвідомлювати, що демографічне питання, окрім очевидних гуманітарних проблем, містить в собі неминучу екологічну катастрофу, тому перестороги Томаса Мальтуса [3] на сьогодні не втратили своєї актуальності та отримують постійне нове прочитання та нові прогнози майбутнього можливого колапсу – як у книзі Джареда Даймонда «Як суспільства обирають провал чи успіх» [4].

Тому насамперед, робота природоохоронних об'єднань, екологічних активістів, діяльність міжнародних організацій – в тому числі і таких глобальних як ООН – мають бути спрямовані на просвітницьку політику планування сім'ї. Просвітницькі ідеї свого часу допомогли людству подолати морок феодалізму тому, вочевидь, освіченість населення і особливо доступ жінок до повноцінної освіти сприятиме кращому контролю народжуваності, оптимізації процесів взаємодії людини та природи і відтермінують руйнацію природного середовища – єдиного осередку існування людини.

Література:

1. URL : <https://clubofrome.org/impact-hubs/emerging-new-civilization/>.
2. URL : <http://www.un.org.ua/ua/nasha-robota/gender>.
3. An essay on the principle of population and other writings. Penguin Classics. / Malthus T. R., Mayhew R. J. -- Uk: Penguin Books, 2015. Penguin Classics. -- xlv, 305 pages c.
4. Jared Diamond Collapse : how societies choose to fail or succeed. Publisher: New York : Penguin Books, 2014.